

Juist een links kabinet moet solide begroten

De kans op verkiezingen en een links kabinet stijgt nu het kabinet-Rutte op het punt staat maatregelen te nemen die de economische malaise doen toenemen. Linkse partijen moeten zich hierop voorbereiden en nu al zoeken naar bezuinigingsmaatregelen en belastingverhogingen waar zij het over eens kunnen worden. Dat deze nodig zullen zijn staat vast: een hoge staatsschuld is immers ook voor links onwenselijk.

Alfred Kleinknecht

Men hoeft geen hardleers keynesiaans econoom te zijn om te beseffen dat tekortreductie op een moment waar de economische groei al negatief is, de economie nog dieper de malaise instuurt. In een situatie van economische krimp moet je niet nog extra koopkracht uit de economie wegzuigen. Anders kan makkelijk een negatieve spiraal ontstaan met minder groei, daardoor tegenvallende belastinginkomsten en hogere uitgaven (bijvoorbeeld voor uitkeringen) – en dan opnieuw de behoefte om te bezuinigen et cetera. Een goede illustratie van een dergelijke zelfgeschapen vicieuze cirkel zijn de drie opeenvolgende bezuinigingsrondes van minister Zalm in de kabinetten-Balkenende vanaf 2002. Gelukkig werd het kabinet hier uiteindelijk uit bevrijd doordat rond 2005/2006 de wereldeconomie aantrok.

De Nederlandse staatsschuld is (ondanks de bankenreddingen na de ‘Lehman crash’) nog steeds goed hanteerbaar. Het feit dat de staat tegen historisch lage rentes kan lenen onderstreept dat de kapitaalmarkt dit ook vindt. Dit is overigens geen reden om dan maar lekker de teugels te laten vieren, maar men moet ook niet krampachtig doen. Er is onder economen een brede consensus dat reductie van het tekort van 4,5% van het nationaal product

Alfred Kleinknecht is hoogleraar aan de TU Delft

.....

.....

Alfred Kleinknecht – Juist een links kabinet moet solide begroten

naar 3% de groei van het nationaal product met minimaal 1 procentpunt zal doen verminderen. Waarom doen we onszelf dit aan? Of je nu 'slim' bezuinigt (Verhagen) of minder slim, er blijft het feit dat je koopkracht ter grootte van 1,5% van het nationaal product uit de economie wegzuigt. Dat is niet niks. En dat is niet handig tijdens een recessie.

Maar, helaas, dit kabinet moet wel. Want men had in de afgelopen maanden een hele grote mond in Europa. Men toonde zich de grootste scherpstrijper van Europa toen het erom ging dat anderen moesten bezuinigen. Bij de anderen kon het niet keihard genoeg gaan. Nu zijn we zelf aan de beurt. Als je nu komt met smoesjes dat het (even) niet kan om van 4,5% naar 3% te komen (stukken minder dan wat de Grieken moesten bezuinigen!), dan maak je je onsterfelijk belachelijk in heel Europa. Ik zie de karikaturisten en columnisten hun pennen al slijpen. Mocht men straks met een tekort voor 2013 van meer dan 3% uit het Catshuis komen, dan produceert dit bovendien nog 'collateral damage' elders. Rond de Middellandse Zee zal men zich afvragen of men wel al die offers van de bevolking moet vragen, terwijl zelfs de Nederlanders het niet zo nauw nemen.

Nu de crisis wordt verscherpt met bezuinigingen op een moment dat dit het slechtste uitkomt, stijgt de kans op meer economische malaise – en dit zal de populariteit van het kabinet doen dalen. Daarmee stijgt de kans op een kabinet over links na de verkiezingen. Het wordt tijd dat links zich

hierop voorbereidt. We moeten zeker niet krampachtig doen over een procentje meer of minder tekort op de korte termijn. Maar we moeten ons wel realiseren

***We moeten niet krampachtig
doen over een procentje meer of
minder tekort op de korte termijn***

ren dat na de bankenreddingen de overheidsfinanciën er zodanig bijstaan, dat het substantieel verhogen van de staatsschuld geen optie is. Bovendien loopt een links kabinet met een oplopende staatsschuld in de goed geslepen propagandamessen van de VVD.

We moeten ons ook realiseren dat een hoge staatsschuld een mechanisme is van herverdeling van inkomen van arm naar rijk. Iedereen, arm of rijk, moet meer belasting betalen, zodat de overheid de rente op de staatsschuld kan opbrengen, maar alleen de welgestelden onder ons verdienen ook rente op staats-

.....

.....

Alfred Kleinknecht – Juist een links kabinet moet solide begroten

obligaties (direct of via pensioenfondsen). Een hoge Nederlandse staatsschuld creëert dus een weliswaar relatief laag renderende maar veilige haven voor beleggingen van de welgestelden. Voor de welgestelden is rente op de staatsschuld een broekzak-vestzakoperatie – maar onze arme medeburgers hebben geen vestzak. Mede omdat rechts erin geslaagd is in de naam van ‘supply-side politics’ het belastingstelsel minder progressief te maken, werkt staatsschuld denivellerend. Ook daarom hoort links te staan voor solide begrotingen.

Het eerste wat bij een formatie over links nodig is, zijn belastingverhogingen. Zonder extra belastinginkomsten kan een links kabinet geen kant op. Links moet al in de verkiezingscampagne duidelijk maken dat er een einde moet komen aan de groeiende discrepantie tussen private rijkdom en publieke armoede – en de discrepantie tussen een groeiend leger van werkende armen en mensen met exorbitante inkomens aan de top. Het moet aan mensen uit te leggen zijn: onder een links kabinet betaal je meer belasting. Dan rij je maar in een 4-cylinder in plaats van een 8-cylinder – daarvoor krijgt een gehandicapt kind wel extra hulp op school. Een links kabinet moet in goede tijden een royaal begrotingsoverschot halen, zodat bij slechte conjunctuur ruimte is om tegen te sturen. Een minimale doelstelling zou moeten zijn dat – gemiddeld over een conjunctuurcyclus – de staatsschuld (absoluut) niet meer stijgt. Relatief, als percentage van het nationaal inkomen kan ze dan dalen naarmate het nationaal inkomen stijgt.

Er zouden nu een aantal economen van PvdA, SP en GroenLinks aan het werk moeten, zeg maar mensen van het statuut van Flip de Kam. Doel is het doorlichten van het bestaande belastingstelsel op zoek naar rechtse hobby's waardoor Nederland in het buitenland wel eens als belastingparadijs wordt gekarakteriseerd. Een ander doel is het zoeken naar mogelijkheden van belastingverhogingen waarover alle drie partijen het over eens zijn. Bovendien moeten de uitgaven van de overheid worden doorgekamd. Voordat men serieus kan praten over een regeerakkoord moet er eerst een lijstje afgevinkt worden van aftrekposten en overheidsuitgaven die we minimaal willen schrappen, én van belastingen die omhoog kunnen.

.....

Zonder extra belasting-inkomsten kan een links kabinet geen kant op

.....

Alfred Kleinknecht – Juist een links kabinet moet solide begroten

Het gaat mogelijk te ver om CDA en VVD te karakteriseren als de meest cliëntelistische partijen van Europa (rond de Middellandse Zee lijkt het nog erger te zijn), maar het kan niet al te moeilijk zijn om uitgaven- en aftrekposten te vinden waarmee zij in het verleden hun clientèle hebben bediend. Bovendien moet er een lijstje voorstellen komen voor de vergroening van het belastingstelsel.

Een voorbeeld: Cees van Beers en coauteurs hebben lijsten geproduceerd van subsidies waarmee milieuvervuiling wordt gesubsidieerd.¹ Een actueel voorbeeld zijn de subsidies op fossiele brandstoffen voor grote bedrijven.² Deze subsidies geven toe aan wensen van specifieke belangengroepen en gaan in tegen het algemene belang. Mancur Olson heeft in een klassieke bijdrage uit 1965 overtuigend beargumenteerd dat cliëntelisme op langere termijn de economische groei schaadt.³ Door onder andere de lijstjes van Van Beers c.s. rigoureus af te werken slaan we drie vliegen in een klap: (1) vereenvoudiging van regelgeving, (2) gezondere overheidsfinanciën, en (3) welvaartsgroei met minder vervuiling.

En inderdaad: als zaken als milieuschadelijke subsidies rigoureus worden aangepakt, dan zullen er allerlei belangengroepen opstaan die moord en brand schreeuwen – maar dat hoort bij goed beleid. Met een beetje creativiteit moet nog veel meer te vinden zijn. Aan de slag! ■

Noten

- 1 Van Beers, C.P. & de Moor, A.: Public subsidies and policy failures: how subsidies distort the natural environment, equity and trade, and how to reform them, Cheltenham: Edward Elgar, 2001. Van Beers, C.P., Bergh, J. C. J. M. van den, de Moor, A. & Oosterhuis, F. (2007): 'Determining the environmental effects of indirect subsidies: integrated method and application to the Netherlands', *Applied Economics*, Vol. 39, p. 2465 – 2482.
 - 2 Zie een recent: <http://groenlinks.nl/Schaf+subsidies+fossiele+brandstof+voor+grote+bedrijven+af>
 - 3 Mancur Olson (1965): *The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups*, Cambridge, MA, Harvard University Press, 1st ed. 1965.
-